

הצעה לתכנית לימודים שנתית – ספר דברים

ספר דברים מורכב ממספר נאומים שאומר משה רבינו לעם ישראל לקראת מותו. באום הפותח מלמד משה את בניי לקח ומוסר לקראת הכניסה לארץ. מרכזו של הספר "משנה תורה - יבאר בו משה רבינו לדור הנכנס לארץ רוב מצוות התורה הצריכות לישראל" (הקדמת רמב"ן). בפרקים האחרונים – הברית, ודברי משה וברכותיו לישראל לפני מותו. ישנו ערך עליון לסיום החומש בשנה זו ולקיום מעמד סיום חמישה חומשי תורה, החותם את הלימוד המשמעותי והחשוב ביותר בשנות לימודיו של התלמיד בבית הספר היסודי.

א-יא (30)	יב-כו (40)	כז-לד (20)
המוסר והתוכחה	המצוות	הברית

התכנית השנתית היא בת 211 שעות, כולל שיעורי חזרה וסיכום, והיא נועדה לסייע למורה בבחירת התכנים להוראה בכיתה. תכני הספר – רבים, ומספר השעות - מוגבל. התכנית השנתית מציעה חלוקה של שעות הנוגעת בכל הנושאים בספר, עד לסיומו. בתכנית המוצעת ישנה חלוקה בין שני סוגים של לימוד:

יחידות פסוקים הנלמדים כסדר - הפסוקים מסומנים בהדגשה, התלמידים לומדים את התכנים מתוך קריאה ועיון פסוק אחר פסוק. ביחידות אלו הצענו פרטי תוכן מרכזיים, המהווים את בסיס היחידה. מובן שכל מורה מוזמן להוסיף עליהם על פי שיקול דעתו בהוראת פסוקי היחידה, וכן להרחיב ולהעמיק בידעיות, במסרים, ובמיומנות – במסגרת הזמן העומד לרשותו.

יחידות פסוקים הנזכרים ברמה כללית בלבד - ביחידות אלו אנו מציעים למורה לעיתים - להציג את נושא הפסוקים באופן קצר וכללי בלבד, ולעיתים ללמוד את הנושא בבקיאות, תוך הפניה לפרטים/פסוקים מסוימים בלבד. בתי ספר אשר מקדישים כמות רבה יותר של שעות לכל נושא יכולים להרחיב רבות ביחידות אלו.

דוגמה;

נושא	פרק	תכנים מרכזיים ודגשים	דיבורי המתחיל ברש"י	פסוקים על פה
השגחת ה' בארץ ישראל (3)	יא	המחויבות המיוחדת של הדור אשר ראה את האותות במצרים והמעשים הגדולים במדבר (פס' א-ט) יב: השגחת ה' בארץ ישראל באה לידי ביטוי בקשר למקורות המים: בעוד שלארץ מצרים יש את הנילוס המשקה את הארץ, בארץ ישראל אנו תלויים בגשמי שמים ובחסדי ה'. יג-כא: שכר ועונש בקיום המצוות (גשמים בעתם וברכה בארץ מול עצירת גשמים וגלות מעל האדמה)	פס' י: "והשקית ברגלך" ויתרונותיה של הארץ בגשמיה.	פס' יג עד פס' יז

הצגה כללית של נושא, והפניה לפרטים מסוימים

לימוד פסוק בפסוק

תכנית לימודים ספר דברים פרקים א-כ

הקדמה: ספר דברים נאמר בערבות מואב, סמוך מאד למעבר הירדן אל נחלת ה' שבארץ כנען.

המעבר מחיי המדבר אל ארץ ישראל והמפגש עם אנשי הארץ ותרבותם מציב בפני בני ישראל אתגרים קשים ושונים, לדוגמה - **המלחמה**: כיצד להתמודד עם הפחד מפני האויבים, סכנת הגאווה ושכרון הכח המתלווה לנצחון, סוגית השלל ועוד; **התרבות** - המפגש עם אוכלוסיות בעלות תרבות של חטא ועבודה זרה: כיצד להימנע מחלחול של השפעה רוחנית שלילית זו; **המפגש הפיסי** עם הארץ – עם עולם החקלאות, עם שבחה ותכונותיה של הארץ, עם היבול והשפע ועם רכוש עמי הארץ שהושאר מאחור **השינוי ההתיישבותי** - כיצד להתמודד עם ההתרחקות הגיאוגרפית של השבטים זה מזה ו"מהמקום אשר יבחר ה'"; מעבר לחיים לאומיים המחייב ייסוד מערכות של **משפט וחסד** ועוד. אילו יכול היה משה לעבור את הירדן עם העם, היה הוא ממשיך להיות להם מנהיג ומורה דרך, אולם משה איננו עובר את הירדן. את דבריו והדרכותיו לעם הוא מכנס בנאומו הגדול בערבות מואב, נאום זה ישמש צידה רוחנית לבני דורו, ומשען אמוני לכל ישראל לדורות. בחלקו הראשון של החומש מופיע נאום מוסרי הכולל גם עיקרי אמונה יסודיים: קבלת עול מלכות שמים, תורה מן השמים, השגחה, שכר ועונש, בחירה חופשית ועוד. הוראת פרקים אלו היא בסיס ועוגן לחיזוק האמונה בקרב לומדי התורה. בהוראת החלק הראשון של החומש נדגיש את הנושאים האמוניים כלליים.

נושא	פרק	תכנים מרכזיים ודגשים	דיבורי המתחיל ברש#י	הצעות ודגשים
פתיחה (1)	א	א-ה: התאריך - אחד לחודש ה'11 (ר"ח שבט) בשנה הארבעים המקום – בעבר הירדן. משה מדבר לפני כל ישראל (הדור החדש) ומוכיחו ברמזים על אירועי המדבר, לקראת הכניסה לארץ.	פס' א: "אלה הדברים" כבודן של ישראל "אל כל ישראל" תוכחה אומרים בפני כולם כדי שיוכלו להשיב "בין פארן ובין תפל" ביאור הפסוק לדרכו של רש"י: ה"דברים" - דברי תוכחה, רמוזים בשמות המקומות, הנקראים כאן על שם חטאים וכשלונות.	נקודת המעבר שלשה פרטים בפסוקים מדגישים את המעבר בין הדורות: המקום - ערבות מואב היא נקודת החניה האחרונה של בני ישראל בעבר הירדן ונקודת הזינוק לקראת כיבוש הארץ. הזמן - התאריך א' בשבט הוא כחודש לפני מותו של משה (ז' באדר) בתום תקופת המדבר. המנהיג - משה רבינו, המנהיג הדגול, איננו עובר את הירדן. הוא מכנס את העם על מנת להכין אותם לקראת הימים שיבואו. גם בני הדור המאזינים לנאומו של משה - הם בני הדור החדש. זוהי, אפוא, נקודת מעבר - סיכומה של תקופה מחד, והערכות לקראת תקופה חדשה מאידך – הכניסה לארץ ישראל
"בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה הזאת". נביא כאן את דברי רמב"ן: "הספר הזה ענינו ידוע שהוא משנה תורה , יבאר בו משה רבנו לדור הנכנס בארץ				

<p>רוב מצוות התורה הצריכות לישראל". משנה תורה הוא שמו השני של ספר דברים.</p>			
<p>אזכור אירועים מהעבר בשני האירועים שמשה מזכיר ישנה חזרה על דברים שנלמדו בחומשים שמות (מינוי השופטים – פרשת יתרו) ובמדבר (חטא המרגלים – פרשת שלח). זוהי הזדמנות לחזק את המושג "משנה תורה" ולחזור עם התלמידים לפרשות שבהם נפגשנו באירועים הללו. מורה המעוניין לעשות השוואה צריך לזהות את הדומה (ריבוי העומדים על משה למשפט, שרי אלפים וכו') ולבחור פרט אחד של שינוי לדיון (ולא לקיים השוואה נרחבת ומפורטת ביו החומשים). לדוגמה: מהם המאפיינים של הנבחרים לתפקיד השופט. אפשרות אחרת: של מי היוזמה למינוי השופטים: בפרשת יתרו זו עצה של יתרו ואילו בפרק שלנו הסיבה היא הקושי של משה. רמב"ן מציע מספר תשובות לשינוי כמו: "ענותו של משה", שבשלה תלה את סיבת הדבר בחולשת כוחו ("לא אוכל לבדי.."), או: ".. שנמלך בשכינה ועל פי הגבורה נעשה הענין ההוא". סיבה אפשרית נוספת היא שמכיון שמדובר בנאום מוסר לעם, משה מבליט את חלקו של העם באירועים - "הבו לכם", "ותאמרו טוב הדבר", "ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וידועים"</p>	<p>פס' ו': "רב לכם שבת" פירוש על פי פשט ודרש: פירוש הפסוק "כפשוטו" (די לשבת/ זמן רב ישבתם), לעומת "מדרשי אגדה": הרבה מעלות ("גדולה") קנה עם ישראל בחורב. פס' יג': "ונבונים" ההבדל בין חכם לנבון פס' יז': "כקטן כגדול" תשמעו דין פרוטה כדין מאה</p>	<p>ו-ח: תיאור אירועי העבר מתחיל בציווי לנסיעה בחורב בשנה השניה (פס' ו-ח): ט-יז: מינוי השופטים במדבר - בקשת משה: "לא אוכל לבדי שאת אתכם.. הבו לכם אנשים חכמים ונבנים"; והמינוי - "ואקח את-ראשי שבטיכם...ואתן אותם ראשים עליכם"; מצוות השופטים - איתור וביאור הציוויים בפסוקים המורים על האתגר שבתפקיד הדיין, ועל המחויבות לקיים דין אמת וצדק.</p>	<p>אירועי השנה השניה (3-4)</p>
<p>לשיקול דעת המורה לערוך השוואה גם במעשה המרגלים אל מול חומש במדבר. ראשית הדמיון - לאתר את הדומה בשלבי המעשה, באמצעות תוכן ופסוקים זהים. לאחר מכן ניתן לעמוד על נקודת שוני מרכזית, לדוגמה - של מי היוזמה? בתיאור במדבר - משה שולח ברשות הקב"ה, בתיאור בפרקנו - בקשת העם "ותקרבון אלי", או: מה היתה תשובת המרגלים? בתיאור במדבר - הארץ טובה אך יושביה בלתי ניתנים לכיבוש, ובתיאור בפרקנו - רק "ויאמרו טובה הארץ", ואילו הבכי והמרי הם רק של העם. גם מהשוואה זו ניתן ללמוד על מטרתו של משה, להוכיח את העם ולחזק את האחריות שלו במעשה ירושת הארץ ועל כן הוא מזכיר את הפרטים הנוגעים לחלקו של העם, ובכלל זה פירוט של דברי העם ומעשיו שנזכרו בקיצור בחומש במדבר במילים "ויבכו העם בליל ההוא" (במדבר יד, א). ניתן גם לאתר פסוקים מתוך מעשה המעפילים - במדבר פרק יד פסוקים מ-מה</p>		<p>יט-לג: תיאור מעשה המרגלים יט-כא: המסע מחורב לקדש ברנע והציווי לעלות ולכבוש את הארץ כב-כח: שילוח המרגלים ותשובתם; מריו ובכיו של העם "ולא אביתם לעלת... ותרגנו באהליכם"; איתור הסיבה לסירוב - הפחד מכוחם של יושבי הארץ: "עם גדול ורם ממנו ערים גדלות ובצורת בשמים וגם בני ענקים ראינו שם" כט-לג: דברי החיזוק והמוסר של משה לעם שכוחם יפה גם לבני הדור החדש לד-מ: עונשם של בני הדור ההוא, ושכרו המיוחד של כלב</p>	

<p>"ערים גדלות ובצורות בשמים" בפס' כח נמצאת הסיבה לכשלון העבר: הפחד מפני כוחם העצום של יושבי הארץ וביצורי עריהם. מציאות זו היא גם מבחן אמונה ב"ה' א-להיכם ההלך לפניכם (פס' ל) ובכוחו להוריש את הארץ עבור ישראל בדרך השגחה ונס. על כן הם מיועדים לבני הדור החדש, וכוחם יפה לחיזוק מצוות ירושת הארץ לכל אורך הדורות - "לא תערצון ולא תיראון מהם"!</p>		<p>; הגזירה שלא להיכנס לארץ חלה גם על משה, ויהושע מתמנה תחתיו</p> <p>מא-מו: חטא המעפילים – נסיון לעלות ולהילחם לאחר שנגזרה הגזירה, נגד דברי ה' ומשה, והמפלה הקשה - וַיִּרְדְּפוּ אֶתְכֶם כְּאִשׁר תַּעֲשִׂינָה הַדְּבָרִים וַיִּכְתּוּ אֶתְכֶם בְּשַׁעִיר עַד חֲרָמָה"</p>	
<p>לשים לב כי בפרק ב פסוק א מתוארות למעשה 38 שנות הנדודים. החל מפסוק ב התיאור הוא של המסע בשנה הארבעים. מסע זה מתואר בפרשת חקת בספר במדבר וזו הזדמנות לתת לתלמידים לאתר את המקור בחומש במדבר.</p> <p>שימוש במפה בפרקים ב-ג ישנה חזרה על מקומות ואירועים המופיעים בפרשת חוקת: ארץ אדום, מואב, עמון, הגלעד והבשן. יש להציג את המסגרת הכללית על גבי מפה.</p> <p>ניתן לערוך השוואה בין הפסוקים בפרקנו (א-ח) לבין הפסוקים במדבר (כ יד-כא).</p> <p>ההשוואה תראה כי שתי הפרשות עוסקות בהיבטים שונים לחלוטין של המעבר בארץ אדום. בפרקנו – הציווי המוסרי שמהווה רקע וביאור לתיאור ההתרחשות בפועל המובאת בחומש במדבר. זהו עקרון בתורה – המקראות משלימים זה את זה, וכדברי חז"ל: "דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר". (ירושלמי, מסכת ראש השנה פרק ג)</p>		<p>א-ח: מעקף ארץ אדום (בני עשו)</p> <p>ט-כג: האיסור להתגרות מלחמה בבני לוט - מואב ועמון (הצגה כללית של הנושא באמצעות מפה)</p> <p>כד-לז: מלחמת סיחון - הקריאה לשלום; סירובו של סיחון; כיבוש הגלעד</p>	<p>ב</p> <p>המעבר בעה"י המזרחי (3)</p>
<p>סיחון ועוג הם שני מלכי האמורי, עם גדול וחזק, שהיה בטוח מאד בכוחו ובעצמתו. דבר זה בא לידי ביטוי גם בתגובות של הסביבה הנכרית לאירוע זה, כפי שניתן לראות בפחד שנפל על בלק: "וַיִּרָא בָּלַק בֶּן-צְפּוֹר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֶמְרֵי יוֹגָב בְּמִצְרַיִם הַעַם מֵאֵד...". לא רק בלק הזדעזע מתוצאות מלחמה זו אלא כל יושבי האיזור כפי שמצינו בדברי רחב בספר יהושע (פרק ב): "וְאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לְשֵׁנֵי מַלְכֵי הָאֶמְרֵי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, לְסִיחֹן וְלְעוֹג אֲשֶׁר הִחָרְמְתֶם, אוֹתָם. יֵא וְנִשְׁמַע</p>	<p>פס' ט: "צידנים יקראו לחרמן שריון" שבחה של א"י</p>	<p>א-יא: מלחמת עוג וכיבוש הבשן</p> <p>יב-כא: נחלת גד ראובן וחצי שבט המנשה</p>	<p>ג</p>

<p>וַיִּמַס לְבָבָו...". הנצחון של עם ישראל עליהם מלמד על הסיעתא דשמיא ועל ההשגחה הפלאית המלווה את עם ישראל במלחמותיו. מלחמה זו היא שלב מפתח בהכרת עמי הארץ כי הקב"ה "נלחם להם לישראל!"</p> <p>מקומות: הגלעד והבשן הם שני חבלי ארץ שנפלו בידי בני ישראל במלחמת סיחון ועוג. הגלעד הוא בעבר הירדן המזרחי, ממזרח לירדן ולים המלח, וה"בשן" הוא איזור הגולן של ימינו. לתת לתלמידים לאתר את המקומות במפה. פסוקים יב-יז מרובים בציוני מקום גיאוגרפיים, ואין צורך לפרט ולבאר כל מקום, אלא את התמונה הכללית: היכן הם הבשן והגלעד ומהו האיזור שבו ביקשו בני גד ובני ראובן להתנחל</p>			
<p>נושאים לדיון בכיתה: מעלתה של ארץ ישראל - רצונו העז של משה להיכנס לארץ, וכמיהתם העזה של גדולי ישראל לאורך הדורות להיכנס לארץ ישראל בשל מעלתה וחיבתה (וכמו - המסופר בתלמוד הבבלי כתובות קיב: על רבי זירא שעבר את הירדן בפזיזות, ואמר: "מקום שמשה ואהרן לא זכו להיכנס, ומי אומר שאזכה בכך?"); ענין התפילה - ריבוי התפילות של משה; משה מקבל את גזירת ה' על אף שה' לא נענה לבקשתו להיכנס לארץ.</p> <p>ניתן לשאול את התלמידים היכן מצאנו בתורה עוד תפילות של משה (חטא העגל, חטא המרגלים, מעשה קרח, קברות התאוה, מעשה מרים וכו'). סקירה זו היא גם הזדמנות להתמצאות, אך בעיקר מחזקת את דמותו של משה כאיש התפילה, וכן מלמדת כי יש לתפילה כח רב ואכן מצינו פעמים רבות שתפילתו נענתה, אך אין היא מחייבת את רבש"ע ויש שאינה נענית – "רב לך אל-תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה!" נושא אפשרי נוסף: הדגם הנלמד מתפילתו של משה לתפילותינו: הקדמת שבחו של ה' לבקשה ("אתה החילות להראות את עבדך את ידך החזקה" וכו' ואחר כך: "אעברה נא " וכו') והודאה לבסוף.</p> <p>נושא נוסף שניתן לחזור עליו הוא ההמשכיות של הנהגת ישראל על ידי יהושע, מה שנזכר כבר גם בפרק א פסוק לח; לשים לב לביטוי בפסוק "וַיִּצְוּ אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְחִזְקִיָּהוּ וְאֶמְצָהוּ" – ניתן לשאול את התלמידים מהיכן מוכר הביטוי "חזק ואמץ" (תחילת</p>		<p>כג-כט: תחינת משה להיכנס ולראות את הארץ, הקב"ה נענה רק לבקשתו לראות את הארץ: "עלה ראש הפסגה..."; מינוי יהושע כמנהיג וחיזוקו כממשיך דרכו של משה</p>	<p>תפילת משה (1)</p>

		<p>א-ד: איסורי "לא תספו", "לא תגרעו"; הדבקות בה'. ה-ח: ייחודו וגדולתו של עם ישראל המקורב לקב"ה: בחוקי התורה ובמשפטיה, ובתפילה - "בכל קראנו אליו".</p> <p>ט-מ: קריאת הציווי בפסוק ט: "הַשְׁמֵר לְךָ וְשָׁמַר נְפִשְׁךָ מֵאֵד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ", והסבר כללי של המשך הפסוקים – מהם "הַדְּבָרִים" שאסור לשכוח ושאותם יש להנחיל מדור לדור? זכרון מעמד הר סיני: זכרון מתן התורה מאת ה' בסיני, והזכרון כי היתה התגלות ישירה מאת ה' ללא פסל או תמונה ("לא ראיתם כל תמונה"). בנוסף, זכרון המעמד המופלא וניסי יציאת מצרים, שהם ביטוי שיא לקשר המיוחד של עם ישראל עם הקב"ה, יחזק את העם בזמן גלות ומשבר - לשוב בתשובה.</p> <p>מא-מח: ערי מקלט; פסוקי סיכום</p>	<p>פס' ב: "לא תספור" דוגמאות לאיסור</p>	<p>ספר יהושע) ולדון במשמעות החיזוק ליהושע על ידי משה בזמן זה.</p> <p>"לא תספו" ו"לא תגרעו ממנו" אפשר לכלול את שתי המצוות בטעם אחד, והוא: היחס אל תורת ה' כתורה שלמה, שאין בה מקום להתערבות ושינוי מדעתו של האדם, כדברי הרמב"ם, הלכות יסודי התורה פרק ט: "דבר ברור ומפורש בתורה, שהיא מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים: אין לה לא שינוי ולא גרעון ולא תוספת". המפרשים התייחסו גם לאופי המיוחד של כל אחד מן האיסורים. "לא תגרעו" מתקשר למצוות שעלול אדם לחשוב שטעמם התבטל, ולא היא! יש לדבוק בתורת ה' התמימה בכל דור. בענין "לא תספו" נאמרו מספר טעמים כאשר הידוע הוא על פי דברי רבותינו במסכת סנהדרין (כט). "כל המוסיף – גורע", שכיון ששינה את התבנית השלמה והמוחלטת של מצוות התורה, והוסיף עליהן, עלול גם לנטות לכיוון השני, ולגרוע.</p> <p>בתלמוד הירושלמי (מגילה פ"א) מובא: "מאה ושמונים נביאים עמדו להם לישראל ולא פחתו ולא הוסיפו על מה שכתוב בתורה אפילו אות אחת חוץ ממקרא מגילה". (הגמרא מבארת כי למקרא מגילה מצאו סמך מן התורה).</p> <p>פס' ה-ח: ניתן לאתר את הביטוי החוזר שלש פעמים בפסוקים: "גוי הגדול" (גוי=עם), ולהציב בלוח את שבחי "הגוי הגדול" הנאמרים מפי התורה ומפי העמים. במה הוא "גדול"? פסוקים אלו מדגישים את המעלה המיוחדת של עם ישראל: בתורתו, בחוקיו ובקרבתו לה' - בתפילה.</p> <p>בתחילת הלכות ראש השנה מביא הטור את דברי הירושלמי על הפסוקים שלנו: "כתיב כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קוראנו אליו. אי זו אומה כאומה הזאת?! בנוהג שבעולם אדם יודע שיש לו דין, לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו שאינו יודע היאך דינו יוצא, אבל ישראל אינן כן, אלא לובשים לבנים ומתעטפים לבנים ומגלחים זקנם ואוכלין ושותין ושמחים. יודעין שהקב"ה עושה להן נסים!"</p> <p>ישנם סיפורי חז"ל רבים על הכרת העמים בחכמת התורה, כמו המעשה בשמעון בן שטח והמרגלית (דברים רבה פ"ג) ועוד.</p>
--	--	---	---	--

הדבקות
בה',
גדולת
ישראל
(2)

T

<p>פס' ז-ח - לימוד על פה פס' לט – לימוד על פה</p>												
<p>עשרת הדברות מזמנים חזרה כללית על המצוות הכלולות בהן. לצורך כך ניתן להיעזר במתווה לחומש שמות.</p> <p>החזרה מהווה הזדמנות להשוואה יש ערך כאשר היא ממוקדת וכאשר היא מעמיקה את ההבנה בפסוקים. לדוגמה: השוואת איסור "לא תחמד" בין הפרשות. ההשוואה מלמדת כי בחומש דברים נוסף איסור "לא תתאָה". גם מבלי להיכנס לדין ההלכתי, הרחבת האיסור מאפשרת להרחיב בו ובטעמו - אי השלמה עם העובדה שיש רכוש איננו שלי ונסיון להשיגו מידי בעליו על ידי הכבדת דברים והפצרה, כדברי הרמב"ם (הלכות גזילה ואבידה פ"א הל' י-יא): "כל המתאווה ביתו או אשתו וכליו של חברו, וכל כיוצא בהן משאר דברים שאפשר לו לקנותן ממנו כיון שחשב בליבו היאך יקנה ממנו דבר זה ונפתה ליבו בדבר (ואף שלא הפציר בו בפועל, כבר) עבר בלא תעשה, שנאמר "לא תתאווה... התאווה מביאה לידי חימוד, והחימוד מביא לידי גזל: שאם לא רצו הבעלים למכור, אף על פי שהרבה להם בדמים והפציר בריעים-- יבוא לידי גזל..צא ולמד ממעשה אחאב ונבות".</p> <p>דוגמה נוספת: מצוות השבת</p> <table border="1" data-bbox="152 901 936 1141"> <thead> <tr> <th>דברים פרק ה</th> <th>שמות פרק כ</th> <th></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>שמור את יום השבת לקדשו</td> <td>זכור את יום השבת לקדשו</td> <td>הציווי</td> </tr> <tr> <td>למען ינוח עבדך ואמתך כמוך. וזכרת כי עבד היית במצרים ויוצאך ה' א-להיך משם</td> <td>כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ</td> <td>הטעם</td> </tr> </tbody> </table> <p>מהשוואת הציווי נמצאנו למדים כי למצוות שבת יש שני פנים: "עשה" - לייחד את היום השביעי בכבוד ובעונג ו"לא תעשה" - איסור עשיית מלאכה. התלמידים יכולים להעלות הלכות ופרטים הקשורים לזה ולזה.</p> <p>מהשוואת הטעם למדנו כי ישנם שני טעמים למצוות השבת: האחד – לקבוע בלבנו את החיים לאור האמונה בבריאת העולם, והשני - לקבוע בלבנו את ההכרה כי</p>	דברים פרק ה	שמות פרק כ		שמור את יום השבת לקדשו	זכור את יום השבת לקדשו	הציווי	למען ינוח עבדך ואמתך כמוך. וזכרת כי עבד היית במצרים ויוצאך ה' א-להיך משם	כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ	הטעם	<p>פס' יא: "שמור" – שאלה ותשובה ; המושג "זכור ושמור – בדיבור אחד"</p>	<p>א-כט: ברית חורב; עשרת הדיברות - חזרה כללית על הדברות</p> <p>ו-ט: "אנכי" מצוות עשה - האמונה בה' ; "לא יהיה" - מצוות לא תעשה – עבודה זרה במחשבה ובמעשה.</p> <p>י: "לא תשא" - שבועת שווא, היא שבועת חינוך, שבועה סתמית (כגון להישבע בשם ה' על דבר שבלאו הכי גלוי לכל שכך הוא, או שידוע לכל שאיננו כך) ; ניתן להרחיב בחומרת השימוש בשם ה' לבטלה, ובצורך להימנע משימוש בלשונות של שבועה</p> <p>יא-יד: מצוות השבת – איתור מצוות השבת: "שמור.. "לא תעשה כל מלאכה" – איסור לעשות מלאכה מאבות המלאכה שהגדירו חז"ל. הטעם – וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם.."</p> <p>טו: מצוות כיבוד אב ואם ; ושכר המצווה "למען יֵאָרִיכוּ יְמֵיךָ וְלִמְעַן יִיטַב לְךָ עַל הַאֲדָמָה אֲשֶׁר ה' אֱ-לֹהֶיךָ נָתַן לְךָ"</p> <p>טז-יז: המצוות שבין אדם לחבירו כבסיס לכלל חיובי האדם כלפי זולתו – שלא לפגוע בו בשום צורה בנפשו, בממונו, ובברית שבין איש לאשתו</p> <p>יח-כח: בקשת העם לשמוע את דברי ה' באמצעות משה ; הקב"ה מצדיק את בקשת העם, משבח את רצונם לקרבת</p>	<p>ה</p> <p>מעמד הר סיני ועשרת הדברות (3-4)</p>
דברים פרק ה	שמות פרק כ											
שמור את יום השבת לקדשו	זכור את יום השבת לקדשו	הציווי										
למען ינוח עבדך ואמתך כמוך. וזכרת כי עבד היית במצרים ויוצאך ה' א-להיך משם	כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ	הטעם										

		<p>ה' – ("מי יתן ויהי לבכם זה להם ליראה אתי ולשמר את כל מצותי כל הימים... פס' כה) ומקבל את בקשתם</p>		<p>הושו עבד ואדון ביום קודש לפני ה'.</p>
<p>פרשת "שמע" (2)</p>	<p>I</p>	<p>ד-ט: פרשת שמע- "שמע ישראל" – מצוות האמונה בה' ומצוות אהבת ה', ותוקפם בכל מצב: "בְּכֹל נִפְשֶׁךָ – בהקשר של סכנה ומסירות נפש: (אפילו הוא נוטל את נפשך – רש"י) "בְּכֹל מְאֹדְךָ" – בהקשר של ממון: ("בכל ממונך" – רש"י, ופירוש שני - בהקשר של שעות קושי ומבחן - "בכל מדה ומדה שמודד לך בין במדה טובה בין במדת פורענות", רש"י); המצוות המעשיות בפרשה: לימוד תורה, קריאת שמע, תפילין ומזוזה.</p>	<p>פס' ה: "ואהבת" ההבדל בין אהבה ליראה; "ובכל נפשך"- מסירות נפש; "ובכל מאדך" שני פירושים (ממון ומידה)</p>	<p>אמירת "שמע ישראל" היא יסוד עצום של אמונה בחייו של יהודי. חשוב לחזק מצווה יקרה זו וכן לשמוע מהתלמידים על מנהגים ותחושות באמירת שמע. הרחבה על מקומה של "שמע ישראל" במסורת ישראל ועל משמעותה כסמל אמונה, מופיעה במאגר המשימות באתר.</p> <p>על מצוות אהבת ה' הובאו דברי חז"ל בספרי: "שמא תאמר הרי אני לומד תורה בשביל שאהיה עשיר ובשביל שאקרא רבי ובשביל שאקבל שכר? תלמוד לומר: "לאהבה" כל מה שאתם עושים לא תעשו אלא מאהבה"</p> <p>המצוות: פסוקי קריאת שמע נכרכים בתפילין על הזרוע והראש ומושמים במזוזה בפתח הבית. זוהי הזדמנות להרחיב בחשיבות המצוות הללו, וכמובן גם בביאור הביטוי "ושננתם לבניך" – חובת לימוד והוראת התורה מדור לדור</p> <p>פס' ד עד פס' ט – לימוד על פה</p>
<p>ירושת עמי הארץ (3)</p>		<p>י-טו: המפגש עם השפע שיותירו אחריהם עמי הארץ, הסכנה הרוחנית - שכחת ה' בזמנים של שפע ורוב טובה.</p> <p>טז-יט: האיסור לנסות את ה' (ר' ביאור הרמב"ן בהצעות למורה); שמירת המצוות ועשיית "הישר והטוב" היא תנאי לירושת ארץ ישראל ("הישר והטוב" - זו פשרה לפנים משורת הדין" – רש"י, דהיינו שאין להסתפק בעשיית הדין בלבד, אלא להתנהג על פי רוח התורה ולרדוף אחר חסד ופשרה כל היכן שניתן. כ-כה: שאלת "הבן החכם" והתשובה</p>	<p>פס' יח: "הישר והטוב" והמושג "לפנים משורת הדין"</p>	<p>איתור ארבעת הטובות אשר נאמר עליהם הביטוי "אשר לא": ערים גדלות וטובות, בתים מלאים כל טוב, ברות חצובים, כרמים זיתים, ודין עם התלמידים לאור הפסוקים מה הסכנה בעושר ללא יגיעה, מה שמשכח מן האדם את חסדי ה' בימי עניו את העבר, כדברי רמב"ן: "יזכיר בכאן כי ברבות הטובה יזכור ימי עניו ומרודו שהיה עבד במצרים, ולא ישכח את השם שהוציאו מן העבדות ההוא לטובה הזאת, אבל יזכור חסדיו תמיד ויירא אותו ויעבוד לפניו כעבד לאדוניו"</p> <p>"לא תנסו את ה'" הביאור על פי דברי רמב"ן בפס' טז: "...כי אחרי שנתאמת אצלם באותות ובמופתים כי משה נביא השם ודבר ה' בפיהו אמת, אין ראוי לעשות עוד שום דבר לנסיון...ולכך אסר לדורות לנסות התורה או הנביאים, כי אין ראוי לעבוד השם על דרך הסתפק או שאלת מופת ונסיון, כי אין רצון השם לעשות נסים לכל אדם ובכל עת."</p> <p>לפנים משורת הדין יש להרחיב בהסבר המושג, ולבקש מהתלמידים להציע דוגמאות מחיי היום-יום. הגמרא במסכת בבא מציעא (דף פג:) מביאה סיפורים על אמוראים</p>

<p>שנהגו לפני משורת הדין, כגון רבה בר בר חנן שפסק לו רבו לוותר לסבלים ששברו את חביותיו, ואף לתת להם שכרם משום "ועשית הישר והטוב". דוגמא נוספת הקרובה לעולם התלמידים (השבת אבידה) נמצאת במסכת בבא-מציעא (כד:): אבוא דשמואל מצא חמורים במדבר והחזירים לבעלים למרות שעברו שנים עשר חודש מיום שאבדו וודאי התייאשו הבעלים ועל פי הדין היה יכול לקחתם לעצמו. (בבא מציעא כ"ד:)</p> <p>פס' יח – לימוד על פה</p>			
<p>נושא ההשפעה התרבותית תופש מקום נרחב בדברי משה ומופיע בכמה מקומות. עמי כנען היו שטופים בעבודה זרה, בעוול ובעריות, והתורה מזהירה ומרחיקה מחיבורים העלולים להביא להשפעה על עם ישראל. ההקשר בפסוקים אלו היא ההשפעה הנוצרת מקשרי משפחה, קירוב הדעת ושותפות חיים. לפיכך איסורי ההרחקה – "לא תחתן", "לא תחנם" (ר' פירושי רש"י מהשונים), סילוק חפצי עבודה זרה וכו'. כדאי לדון עם התלמידים על התופעה של השפעה המסיטה את האדם מאמונתו ומביאה אותו להתנהג בדרך שלא כיוון ללכת בה. (הרצון "להשתלב" בארץ ובאוכלוסייתה המביא לחיקוי של התנהגות ודיבור שאינם תואמים את דרישות התורה.)</p> <p>בפס' כה-כו מובא ציווי נוסף המרחיק את האדם מן העבירה: איסור הכנסת כלי עבודה זרה הביתה: "לא תחמד כסף וזהב עליהם, ולקחת לך", "ולא תביא תועבה אל ביתך". על מנת להרחיק את עצמו מן העבירה צריך האדם לשים לעצמו סייגים, ולהתרחק ממה שעלול להביאו לכדי איסור.</p>	<p>פס' ז: "לא מרבכם" הביאור על פי "פשוטו" (רוב מספרי) ו"מדרשו" (גאווה)</p>	<p>א-ח: שלש המצוות ביחס לאנשים "לא תכרת להם ברית", "ולא תחנם", "ולא תתחתן בם" הציווי ביחס לחפצי עבודה זרה: "מזבחתיהם תתצו ומצבתם תשברו..", "והנימוק – "כי עם קדוש אתה, ליהוה א-ל ה'יך וכו'.." (פס' ו) ולפיכך על עם ישראל להרחיק עצמו מכל השפעה של עבודה זרה, ולהישמר מפני היטמעות בעמי הארץ ובתרבותם.</p> <p>יב-טז: לעם ישראל הבטחה להצלחה ולשפע גשמי בנחלתו. הבטחה זו מותנית בשמירת המצוות וביעור הארץ מה"מוקש"- עבודה זרה.</p> <p>יז-כה: "רבים הגוים האלה ממני! איכה אוכל, להורישם!?" ההתמודדות עם הפחד מהריבוי המספרי של צבא האויב- על ידי זכרון ניסי יציאת מצרים ("המסת הגדלת אשר ראו עיניך, והאתת והמפתים והיד החזקה והזרע הנטויה"); ירושת עמי כנען "מעט מעט" על מנת שלא תישאר הארץ שממה (פן-תרבה עליך חית השדה").</p>	<p>ז</p>
<p>פס' ז עד פס' י – לימוד על פה</p>		<p>א-ו: למסע במדבר היה תפקיד בעיצוב הזהות הרוחנית</p>	

<p>קשיי המדבר וטוב הארץ צריכים ללמד על השגחת ה' (2-3)</p>	<p>ח</p> <p>של עם ישראל: "למען ענתך לנסתך" (פס' ב) "למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם" (פס' ג); שנות הנדודים לימדו שמזונו ובטחונו של האדם – מאת ה' המשגיח עליו, וכמו כן חיזקו את דבקות העם בקב"ה (ר' דברי רמב"ן בהצעות למורה). ז-י: מעלותיה של הארץ במאכליה, מחצביה ומקורות המים שבה; חובת ההודאה על טוב הארץ - "ואכלת ברכת את ה' א-להיך על הארץ הטובה". יא-כ: החיים בארץ מזמנים שפע טבעי והצלחה צבאית והתיישבותית. בהצלחה זו קיימת גם סכנה רוחנית - שכחת הטובות שעשה עמנו ה'; אזהרה מגאוה בעת כיבוש הארץ ובניינה ("ורם לבבך, הביטוי "כחי ועוצם ידי")</p>		<p>על הפסוק "למען ענתך לנסתך" כתב רמב"ן: "...טעם למען ענותך לנסותך לדעת את אשר בלבבך התשמר מצותיו אם לא כי היה נסיון גדול להם שלא ידעו עצה לנפשם ויכנסו במדבר הגדול לא מקום לחם, ואין בידם כלום מן המן אבל ירד דבר יום ביומו וחם השמש ונמס, וירעבו אליו מאד. וכל זה עשו לשמור מצות השם ללכת כאשר יצוה. והשם היה יכול להוליכם בדרך הערים אשר סביבותיהם, אבל הביאם בנסיון הזה כי ממנו יודע שישמרו מצותיו לעולם" כי כאשר ייסר איש את-בנו ה' א-להיך מִסַּרְךָ הכתוב מסביר את קושי הנדודים במדבר באמצעות דימוי הקשר בין אב לבן. זוהי נקודה חינוכית חשובה: דווקא אהבת אב ואם לבנם היא שמביאה לחינוך, מוסר ואתגר, גם כשיוצרים קושי לבן. ובספר משלי (יג, כד) אמר שלמה המלך ע"ה: "חֹשֶׁךְ שֶׁבֶטוּ - שׁוֹנֵא בְנוֹ, וְאֶהְבֹּ - שֶׁחָרוּ מוֹסֵר" שבחה של ארץ ישראל נבקש מהתלמידים לאתר בפס' ז-ט כמה מעלות מונה הכתוב בשבחה של הארץ. על מעלות הכתוב יוסיפו התלמידים דברים משלהם. שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל הם הגידולים המצויים בארץ ומאפיינים אותה, הם חיוניים למאכל האדם ותוצרתם משתמרת לזמן רחוק. יחד הם מהווים את עיקר מזונו של האדם המקיימים אותו. המשנה במסכת מנחות (פרק ח) והגמרא בסוף מסכת כתובות מביאים תיאורים רבים על איכות גידוליה של ארץ ישראל שעה שנתנת פירות בעין יפה. ברכת המזון "וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וְבֵרַכְתָּ" (פס' י) הוא המקור מהתורה לחיוב ברכת המזון</p>
<p>הזכות על ארץ ישראל (2)</p>	<p>ט</p> <p>א-ו: "לא בצדקתך ובִישׁוֹר לְבַבְךָ אָתָּה בָּא, לְרִשְׁתָּ אֶת אֶרְצָם". הזכות לרשת את ארץ ישראל לא באה מכח צדקתם אלא מכח שבועת ה' לאבות, והבטחתו לתת להם את הארץ - "ולמען הקים את הדבר אשר נשבע ה' לאבתִיךָ" ח-כט: יילמד בסקירה כללית- הכתוב מבסס את הקביעה שנאמרה בראשית הפרק ("לא בצדקתך") על ידי פירוט</p>		<p>חטא העגל ועליות משה להר הרחבה לשיקול דעת המורה: הפסוקים בפרקנו מפרטים עליות שונות של משה להר "אֶרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה", לאחר חטא העגל: 1. בפס' ט (וכן יא) 2. בפס' יח 3. בפרק י פס' י. רש"י בפרק ט פס' יח מסדר את הדברים: העליה הראשונה היתה לקבלת הלוחות. העליה השניה והשלישית היו רצופות: אחת - לכפר על מעשה העגל, והאחרת - לקבל לוחות שניים: "...בו ביום (בכ"ט באב, סוף העליה השניה) נתרצה הקדוש ברוך הוא לישראל ואמר לו למשה פסל לך שני לוחות. עשה עוד מ' יום נמצאו כלים ביוה"כ, בו ביום נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה וא"ל למשה "סלחתי כדברך"! לכן הוקבע למחילה ולסליחה.</p>

<p>מִצְוֹתַי... וְנָתַתִּי מִטֶּר אֲרָצְכֶם בְּעֵתוֹ, יוֹרֵה וּמִלְקוֹשׁ וּלְעוֹמֵת זֹאת "הַשְּׁמֵרוּ לְכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם וְסָרְתֶם... וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מִטֶּר". גַּם פִּרְשָׁה זוֹ מוֹבֵאת בַּתְּפִילִין (פֶּס' יח) וּבְמִזְזָה (פֶּס' כ).</p> <p>הַמִּשְׁנָה (בְּרֻכּוֹת ב,ב) עוֹמֵדֵת עַל הַקֶּשֶׁר בֵּין שְׁתֵּי הַפְּרָשׁוֹת הַמוֹבָאוֹת בְּקִרְיַת שִׁמְעוֹ: אִמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה: לְמָה קִדְמָה "שִׁמְעו" ל"וְהִיָּה אִם שִׁמְעוּ"? אֵלֹא כְּדֵי שִׁקְבֵל עֲלֵיו עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם תַּחֲלִילָה, וְאַחַר כֵּךְ יִקְבֵל עֲלֵיו עוֹל מִצְוֹת.</p> <p>פֶּס' יג עַד פֶּס' יז – לִיְמוֹד עַל פֶּה</p>			
<p>הַבְּחִירָה הַחוֹפְשִׁית הַרְמַב"ם בַּהֲלֻכּוֹת תְּשׁוּבָה (פֶּרֶק ה) מַרְחִיב בְּנוֹשֵׂא הַבְּחִירָה הַחוֹפְשִׁית וּמֵתוֹךְ כֵּךְ - הָאַחֲרִיּוֹת שֶׁל הָאָדָם עַל בְּחִירוֹתָיו: "רְשׁוֹת כָּל אָדָם נִתּוֹנָה לוֹ: אִם רָצָה לְהִטּוֹת עֲצֻמוֹ לְדֶרֶךְ טוֹבָה וּלְהִיּוֹת צַדִּיק, הִרְשׁוֹת בִּידוֹ; וְאִם רָצָה לְהִטּוֹת עֲצֻמוֹ לְדֶרֶךְ רָעָה וּלְהִיּוֹת רָשָׁע, הִרְשׁוֹת בִּידוֹ, וְעִיקָר זֶה עִיקָר גְּדוֹל הוּא, וְהוּא עֵמֹד הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה שֶׁנֶּאֱמַר "רֵאָה נִתְּתִי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם, אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב, וְאֶת הַמּוֹת, וְאֶת הָרַע" וְכֹתוּב "רֵאָה אֲנִי נּוֹתֵן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וְקִלְלָה", כְּלוּמַר שֶׁהִרְשׁוֹת בִּידְכֶם וְכָל שִׁיחְפוּץ הָאָדָם לְעִשׂוֹת מִמַּעֲשֵׂה בְּנֵי הָאָדָם עוֹשֶׂה בֵּין טוֹבִים בֵּין רָעִים וּמִפְּנֵי זֶה הֶעֱנִיין נֹאמֵר "מִי יִתֵּן וְהִיָּה לְבַבְּךָ זֶה לְהֵם" כְּלוּמַר שֶׁאֵין הַבּוֹרָא כּוֹפֵה בְּנֵי הָאָדָם וְלֹא גּוֹזֵר עֲלֵיהֶן לְעִשׂוֹת טוֹבָה אוֹ רָעָה, אֵלֹא לִיבָם מִסּוּר לְהֵם. מַעֲמַד ה"בְּרָכָה וְהַקִּלְלָה" בּוֹ עִם יִשְׂרָאֵל מִקְבֵּל עַל עֲצֻמוֹ אֶת קִיּוֹם הַתּוֹרָה הַתְּקִיִּים בְּהָרֵי גְרָזִים וְעִיבֵל לְאַחַר מַעֲבַר הַיַּרְדֵּן (יְהוֹשֻׁעַ פֶּרֶק ח פֶּס' ל-לה). זֹהִי הַזְּדַמְנוֹת לְהִרְאֹת אֶת הַמְּקוֹמוֹת הַלָּלוּ בַּמִּפָּה.</p>		<p>כו- לב: הַבְּרָכָה וְהַקִּלְלָה – תְּלוּיִים בְּבַחֲרִית הָאָדָם; הַצִּיּוּי עַל מַעֲמַד הַבְּרָכָה וְהַקִּלְלָה בַּעַת הַכְּנִיסָה לְאַרְץ, עַל הַר גְּרִזִּים וְהַר עֵיבֵל</p>	<p>הַבְּחִירָה הַחוֹפְשִׁית (1-2)</p>
<p>"הַמְּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' ", לְעֵתִיד יְרוּשָׁלַיִם, נִזְכָּר מִסְפָּר פְּעָמִים בְּסֵפֶר דְּבָרִים. כְּדָא לְהַמְחִישׁ (בַּמִּפָּה) אוֹ לְהַמְחִיז אֶת הַמִּשְׁמַעוֹת שֶׁל הַשִּׁינוּי בְּסֵדֶר מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל: מִמַּחְנֵה מְאוּרַג וּמְרוֹכֵז סָבִיב מִשְׁכַּן ה' לְהַתְּפָזְרוֹת שְׁבִטִית בְּכָל רַחְבֵי הָאָרֶץ. לְשִׁינוּי זֶה מִשְׁמַעוּיּוֹת רּוּחָנִיּוֹת וּגְשָׁמִיּוֹת.</p> <p>פְּסוּקִים כֹּט-לא מִזְמַנִּים שׁוֹב אֶת הַשִּׁיחַ עַל הַשְּׁפֵעָה רּוּחָנִית, הַפְּעַם מֵתוֹךְ חִקְרֵיהָ</p>	<p>פֶּס' ד': "לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן" שְׁנֵי אִיסוּרִים (לְהַקְטִיר בְּכָל מְקוֹם, מַחִיקֵת שֵׁם ה')</p>	<p>א-יב חוֹבֵת עִקְרֵית עֲבוּדָה זְרָה מְכַל מְקוֹם בְּאַרְץ; לְאַחַר מַעֲבַר הַיַּרְדֵּן - הַבָּאת הַקְּרִבְנוֹת וְהַמַּעֲשָׂרוֹת תִּהְיֶה רֶק ל"מְקוֹם, אֲשֶׁר יִבְחַר ה'" – לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ. יג-כח: הַסִּבֵּר כְּלָלִי - עִם הַכְּנִיסָה לְאַרְץ נּוֹצֵר רִיחוּק רַב מִמְּקוֹם הַמִּקְדָּשׁ וְהוֹתֵר לְאֲכוֹל בֶּשֶׂר רִגִיל (חוּלִין, שְׂאִינוֹ מוֹקְדָשׁ לְשִׁלְמִים). מִבֶּשֶׂר זֶה אֵין צוֹרֵךְ לְהַעֲלוֹת "אֵל הַמְּקוֹם</p>	<p>"הַמְּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה'" (1-2)</p>

<p>וסקרנות "פן תנקש..פן תדרש..איכה יעבדו הגוים האלה..". יש דוגמאות רבות לתופעות שליליות והתמכרויות שמתחילות רק מדרישה וסקרנות של דבר המקובל בסביבה, וללא כל צורך אמיתי. מי שרוצה להימנע מתהליך הדרדרות צריך להיות ער ודורך בראשית התהליך, ולדעת ממה להימנע. "סוף מעשה – במחשבה תחילה!"</p>		<p>אשר יבחר ה'" אולם התורה חוזרת ומזהירה מאכילת דם (פס' כ-כח)</p> <p>כט-לא: "ופן תדרש", המפגש עם תרבות חדשה מעורר דרישה וסקרנות כלפי הלא-מוכר "איכה יעבדו הגוים האלה...ואעשה כן גם אני". התורה מזהירה ומרחיקה מכך. אל תועבה - אין להתקרב, ואין להיגרר אחריה.</p>	
<p>תופעת נביאי השקר מצויה בתנ"ך בספרי נביאים אחרונים. אפשר לדפדף בתנ"ך בשיעור זה, לחוד חידות או לספר את הסיפורים על ההתמודדות עם נביאי השקר באמצעות מקורות אלו (כגון: מל"א פרק כב, ירמיהו פרק כח).</p> <p>אות או מופת אפשר להסביר את ההבדל ביו שני המושגים על פי רמב"ן: "אות - סימן על דבר שיהיה אחרי כן.. ויאמר דבר פלוני עתיד להיות לדמיון שיהיה כך - יקרא אות...והמופת- יאמר על דבר מחודש שיעשה לפנינו בשנוי טבעו של עולם"</p> <p>גם בפרק יג מובאות צורות שונות של השפעה תרבותית שלילית המסיטות את האדם מדרך הישר – על ידי דמות מיוחדת ("נביא או חלם חלום"), על ידי אדם קרוב ("כי יסיתך אחיך..או רעך") או על ידי הציבור. צריך אפוא להשתמש בתכונות הביקורת והזהירות, לאור דרך התורה והמוסר, לגופו של ענין.</p>		<p>ב-ו: נביא שקר: גם כאשר נביא נותן "אות או מופת", ודבריו מתקיימים, אין לשמוע אליו אם אומר לעבוד עבודה זרה; ומה שנתקיימו דבריו של הנביא הוא משום ש"מְנַסֶּה ה' אֶל-לֵהִיכֶם, אֶתְכֶם לְדַעַת הַיִּשְׁכֶּם אֲהַבִּים אֶת ה' אֱלֹ-הֵיכֶם בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם"</p> <p>ז-יב: מסית ומדיח – הסבר כללי: איש מישראל המשדל את אחיו ללכת לעבוד אלוהים אחרים דינו סקילה.</p> <p>יג-יט: עיר הנדחת - הסבר כללי: עיר שלימה שהוסתה לעבוד אלוהים אחרים - דינה שריפה</p>	<p>נביא שקר מסית ומדיח עיר הנדחת (2)</p> <p>יג</p>
<p>על איסור גדידה ושרט (שריטה שהאדם שורט עצמו ביד או בכלי) כותב רש"י: "לפי שאתם בניו של מקום ואתם ראויין להיות נאים ולא גדודים ומקורחים". יש ערך לחשיבות ולכבוד שאדם נותן לגופו ולהופעתו.</p> <p>פס' א עד פס' ב – לימוד בעל פה</p> <p>מאכלים אסורים מבדילים את היהודי באורח חייו מסביבתו, והדברים באים לידי ביטוי משמעותי בקהילות בחוץ לארץ, וכאשר חיים יהודים בין נכרים ומקפידים על מאכל כשר. להוראת הפרק ניתן להיעזר בחומרים המובאים באתר בספר ויקרא פרק יא, ר'</p>	<p>פס' א: "לא תגדודו" בניו של מקום נאים ומכובדים</p> <p>פס' יט: "שרץ העוף" – הסבר הביטוי</p>	<p>א-ב: חוקות הגויים לעומת חוקי עם ישראל; עם ישראל כעם קדוש, עם סגולה.</p> <p>ג-כא: סימני טהרה בבהמה (מפריסה פרסה, שוסעת שסע, מעלה גרה), בדגים (סנפיר וקשקשת), עופות המותרים באכילה; איסור אכילת שרצים; איסור נבלה; איסור בשר בחלב</p> <p>כב-כט: מעשר שני – מופרש "כל תבואת זרעך", הוא</p>	<p>"עם קדוש אתה"</p> <p>יד</p>

<p>בקישור: מאכלות אסורות</p> <p>מעשר שני. נוהג בשנים א,ב,ד,ה למחזור השמיטה. כיום, כשאין אפשרות להיטהר, מחללים את שווי פירות מעשר שני על פרוטה, ומאבדים אותה.</p>		<p>מעשר מיוחד, משום שמי שזוכה בו הוא הבעלים (ולא הכהן או הלוי), אלא שמכיון שהוקדשו מצווה עליו לאכלם רק "במקום אשר יבחר ה'" – בירושלים; מי שגר רחוק מירושלים "כי ירחק ממך המקום" – פודה את הפירות בכסף ("ונתת בכסף, וצרת הכסף"), ולכשיזדמן לירושלים יקנה בכסף פירות, ויאכלם שם.</p> <p>כח-כט: הסבר כללי - ביעור מעשרות – בסוף שלש שנים צריך להוציא את כל המעשרות מן הבית – לתת לבעליהם, או לבערם</p>	<p>(3)</p>
<p>שמיטת כספים: המילים בפסוק ב-ג קשות. כדי לעשות בהם סדר, כדאי לאתר אותם ("שמוט, שמטה"; "משה", "נושה", "לא יגש") ולבאר אותם: "נושה" ו"בעל משה" - הוא בעל החוב העושה פעולות לגביית חובו. בתום שנת השמיטה הוא מצווה "לשמוט" את ידו העוסקת בפעילות גביית החוב, כך ש"לא-גש" את רעהו וְאֶת אָחִיו" דהיינו – לא יגבה בפועל את חובו. מצווה זו נקראת: מצווה זו אף הדומה למצוות שמיטת הקרקעות (שגם היא נסיון גדול) היא קשה עד מאד, ומיוחדת, וכתב בספר החינוך שבאה "ללמד נפשנו במידות המעולות: מידת הנדיבות ועין טוב, ולקבוע בלבבנו הביטחון הגדול בשם ברוך הוא.."</p> <p>הלב, היד והעין בפסוקים ז-ח, וכן בפסוקים ט-י ישנם ביטויים שונים הנוגעים ללב ("לא תאמץ", "לא ירע לבבך") ליד ("לא תקפץ", וכן הפועל הכפול "פתח תפתח" – המופיע פעמיים) ולעין ("וראה עינך"). אלו ביטויים מאד מוחשיים (לאמץ, לקפץ, לפתוח) המורים על התמודדות מול הנטיה הטבעית. נבקש מהתלמידים לאתר אותם, להמחיש אותם, ולדון במשמעות של "לב קשה", או "לב רך" והשפעתם על ההסתכלות ועל המעשים שלנו.</p> <p>הפרוזבול בימי בית שני ראה הלל הזקן שהעשירים נמנעים מלהלוות לנזקקים מחשש שכספם לא יושב והיו עוברים על האיסור המפורש בפסוק ט (נוכל לתת</p>	<p>פס' ד: "אפס כי לא יהיה בך אביון" השאלה – סתירה בין פסוקים, והתירוץ - האבחנה בין עושים לרצון ה' או לא; פירוש המילה אביון פס' ח: "פתח תפתח" לשון כפולה והמשמעות ההלכתית הנלמדת ממנה "כי פתח תפתח" פירוש המילה כי-אלא "והעבט תעביטנו" אפשרויות שונות לעשות צדקה - במתנה או בהלוואה</p>	<p>א-ו: שמיטת כספים – האיסור לגבות חוב משעה שעברה עליו שנת השמיטה; אזהרה חמורה מלהימנע מלהלוות לקראת שנת השמיטה חריות של כל אדם בעם ישראל כלפי העניים.</p> <p>ז-יא: מצוות צדקה ("פתח תפתח") ומצוות הלוואה ("והעבט תעביטנו" – רש"י פס' ז-ח); האזהרה מלהימנע מלהלוות לקראת השמיטה (פס' ט-י) וההבטחה לברכת ה' – "כי בגלל הדבר הזה, יברכה ה' א-להיך בכל מעשך ובכל משלח ידך."</p> <p>יב-יח: מצוות הענקה לעבד "מצאנך ומגרך ומיקרך" עם צאתו לחפשי בשנה השביעית: איתור מצוות לא תעשה "לא תשלחנו ריקם ומצוות עשה "העניק תעניק לו"; הברכה לגומלי החסד – "וברכה ה' א-להיך בכל אשר תעשה (פס' יח)</p>	<p>מצוות ממוניות (3)</p> <p>טו</p>

		<p>יט-כג: מצוות הקדשת בכור בהמה טהורה</p>		<p>לתלמידים לאתר אותו ועל כן תיקן פרזבול, שהוא החוב נמסר לבית דין ולפיכך אין החוב מתבטל בשמיטה. השימוש בפרזבול נפוץ בשנת שמיטה גם בימינו. צדקה מעלות רבות וסיפורים רבים נאמרו ביחס למצוות הצדקה, שהיא ביטוי מובהק של ויתור וחסד. גם בהיבט המעשי וההלכתי ישנם סוגים שונים של תמיכה – בצדקה ובהלוואה. המורה ירחיב לפי הענין והזמן.</p>
<p>שלוש רגלים (2)</p>	<p>טז</p>	<p>א-יז : שלוש הרגלים - הפן החקלאי של הרגלים: פסח- שְׁמֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב, שבועות- מִהַחֵל חֶרְמֵשׁ בְּקֵמָה, סוכות-בְּאֶסְפָּךְ מִגְרֶנְךָ וּמִיִּקְבֶּךָ ;</p> <p>מצוות העליה רגל – בכל חג ובפסוק המסכם: "שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה יֵרָאֶה כָּל זְכוּרָךְ אֶת פְּנֵי ה' אֱ-לֹהֶיךָ, בְּמִקְוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר בְּחַג הַמִּצּוֹת וּבְחַג הַשְּׂבָעוֹת, וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת פְּנֵי ה' רִיקָם" (חובת הבאת עולת ראייה); מצוות השמחה וחובת השיתוף של הגר, היתום והאלמנה (פס' יא, פס' יד)</p>	<p>פס' א: "שמור את חודש האביב" עיבור השנה נובע מהציווי לקיים את חג הפסח בחודש "האביב" (כאשר התבואה מתחילה להבשיל)</p>	<p>שלוש הרגלים התלמידים כבר מכירים את שמות החגים והמושגים הקשורים בהם, על כן אפשר לתת עבודה עצמית בפרק: 1. באלו מועדים הוא עוסק? איתור שלש הרגלים: פסח – (פס' א-ח) שבועות (פס' ט-יב) וסוכות (פס' יז-י). 2. מה ההקשר בפרקנו? איתור הביטוי המשותף "המקום אשר יבחר ה'" (שש פעמים: פסוקים ב, ו, ז, יא, טו ושוב בפסוק הכללי - טז) - המשותף הוא המצווה לעלות למקדש שעל שמה נקראים המועדים הללו שלש הרגלים. ניתן להרחיב בתיאור ובסיפור על המאמץ והחוויה שבעליה לרגל והיות כל ישראל יחד לפני ה' פסח וחג המצות לשים לב כי פסוקים א-ז עוסקים בקרבן הפסח הבא ביום י"ד בין הערביים, ורק פסוק ח עוסק בחג המצות</p>
<p>משפט צדק סמכות הסנהדרין ופרשת המלך (3)</p>		<p>יח-כ: עשיית משפט והצדק כתנאי לקיום בארץ : חובת העם להעמיד שופטים; חובות הדיינים - "לא תטה משפט, לא תכיר פנים ולא תקח שחד", חובת בעלי הדין – "צדק צדק, תרדף" ללכת לבית דין מומחים וישרים השופטים בצדק (רש"י, ע"פ הספרי).</p> <p>כא-כב: איסור הקמת אשרה ומצבה</p>	<p>פס' יט: "לא תטה משפט" הביטוי "כמשמעו" "לא תכיר פנים" פירוש הביטוי לאור הדוגמאות של רש"י "לא תקח שחד" אפילו במחשבה לשפוט צדק "כי השחד יעור" ישנה השפעה מוכרחת המטה את הלב ואת שיקל הדעת של</p>	<p>פס' יח עד פס' יט – לימוד בעל פה "בכל שעריך" הם הערים. בשער העיר היתה רחבה, דרכה היו יוצאים ובאים. להושבת השופטים במקום מרכזי בעיר יש משמעות מעשית וסמלית. ניתן לחוד חידות על אירועים בתנ"ך שקרו בשערי העיר (מכירת מערת המכפלה - בראשית כג' ; בועז ורות, רות ד' א ; כינוס אנשי שכם בראשית לד', כ ; כינוס מלכי ישראל ויהודה בטרם יציאתם המשותפת למלחמה בארם - מל"א כב, י) השוחד האיסור לקחת שוחד הוא אפילו לשפוט אמת, וכל שכן לעוות הדין" (חז"ל, ורש"י אצלנו) ; להמחיש לתלמידים את המונח "יעור עיני חכמים" ועד כמה יכולה דעתנו להיות "משוחדת" (כגון הנטייה לראות את ההתרחשות בשעת משחק באופן</p>

<p>שתמיד מיטיב עם הקבוצה שלנו, "הוא משוחד"...); בתלמוד הבבלי (מסכת כתובות דף קה-קו) ישנם ששה סיפורים על גדולי האמוראים אשר פסלו עצמם מלשבת בדין בעקבות מקרים של אבק שוחד; ניתן ללמוד על חומרת השוחד וכן על האחריות הרבה המוטלת על כתפי הדיין מתוך דברי הרמב"ם (משנה-תורה לרמב"ם הלכות סנהדרין פרק כג); לשיקול דעתו של המורה לקשר את המושג שוחד עם כותרות העולות לפרקים בחדשות</p>	<p>המקבל</p>		
<p>"אפילו אומר לך על שמאל שהוא ימין" יש להדגיש שני דברים: ברמה ההלכתית – החובה של הציות של "אפילו יגידו לך על ימין.. " הינה רק כלפי בית הדין הגדול היושב במקדש ב"מקום אשר יבחר ה'", ולכן הנושא הזה מופיע בפרשתנו. בית הדין הגדול במקדש זוכה לרוח הקודש (רמב"ן). אין ללמד ילדים באופן שיבינו שכל רב שאומר משהו צריך לשמוע לו, אך אפשר לתת דוגמה שלעיתים "נראה בעינינו שהוא שמאל או ימין" כלומר – שאנו חושבים שבית הדין טועה, אולם החובה היא לקבל את הכרעתו.</p> <p>כדוגמה לכך נוכל להביא את המשנה במסכת ראש השנה (ב, ח) על רבן גמליאל ורבי יהושע "בוא בשלום רבי ותלמידי". התלמידים יכולים להמחזיז את המבוכה, הרגשות המעורבים וההכרעה, ולדון בסיפור לאור הפסוקים, בהנחיית המורה.</p> <p>אפשר גם לספר סיפורים על גדולי ישראל המובהקים, המייקרים את מעלת אמונת חכמי ישראל הקדמונים (חז"ל) ועד ימינו (הרב אליהו זצ"ל וכדו'). גם התלמידים יכולים לספר על רבנים שמשמעותיים בביתם, להוריהם וכדו'.</p>	<p>פס' ט: "ואל השופט" המחויבות לשמוע לשופט שאותו הדור</p> <p>פס' יא: "ימין ושמאל" דברי חז"ל הממחישים את החובה לקבל את דבר השופט</p>	<p>א-ז: משפט עובד עבודה זרה, הסבר כללי; בפסוק ו – יסוד חשוב בדיני תורה, מקבלים עדות על פי שנים (אין הבדל בכח העדים בין שנים לשלשה או אף יותר)</p> <p>ח-יג: ההיררכיה במערכת המשפט: חובת העליה מבית הדין "בשערך" אל בית הדין הגדול, הנמצא ב"מקום אשר יבחר ה'"; חובת הציות לשופט "אֲשֶׁר יִהְיֶה בְיָמִים הָהֵם" ומצוות "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך"; דין זקן ממרא ("והאיש אשר יעשה בזדון" – הוא חכם שלא קיבל את פסיקת בית הדין הגדול וממשיך להורות הוראה לציבור בניגוד לדעתם)</p>	<p>יז</p>
<p>"ואמרת אשימה עלי מלך" בניסוח זה דנו חכמים במסכת סנהדרין ונחלקו האם מינוי מלך הוא רשות (אם יבקשו ישראל מלך אז ישימו) או חובה ואז פירוש הפסוק "כמו ואמור אשימה עלי מלך, והיא מצות עשה שיחייב אותנו לומר כן.. כי מצוה שיבואו לפני הכהנים הלויים ואל השופט ויאמרו להם רצוננו שנישים עלינו מלך" (רמב"ן)</p> <p>לבלתי רום לבבו לפתח את הדיון בשני הממדים שבכתוב: חיי צניעות של מלך ומנהיג, וכן הסכנה שבתחושת השררה. ניתן להיעזר בסיפורים על גדולי ישראל</p>	<p>פס' יח "את משנה התורה" שתי תורות למלך, אחד בבית גנזיו ואחד שנושא עימו</p>	<p>יד-כ: מינוי המלך – "מקרב אחיך" (פס' טו) ; חובות המלך – שלוש מצוות <u>לא תעשה</u> ("לא ירבה" נשים, סוסים וכסף וזהב - פס' טז-יז) מצוות <u>עשה</u> "וְכָתַב לּוֹ אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הזאת על ספר.. וְהִיְתָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו" , והטעם – "למען ילמד ליראה את ה'..", "לבלתי רום לבבו מאחיו ולבלתי סור מן המצוה" מלך ישראל, באשר הוא, כפוף</p>	

<p>חוק הנביא (2)</p>	<p>יח</p>	<p>לתורת ה', ואסור לו להשתמש בכוחו להשתרר על אחיו. א-ח: מתנות כהונה ט-יט: הסבר כללי: איסורי הקסמים וניחוש העתידות; עם ישראל - פונה רק לנביא ומחויב לשמוע אליו; הדיבור האלוקי באמצעות נביא החל על ידי משה בחורב. כ-כב: נביא שקר; הסימן לאבחנה בין נביא אמת לנביא שקר</p>	<p>פס' י: "קסם קסמים", "מעונן", "מנחש" ביאורי הדברים</p>	<p>(דוד, הלל הנשיא) ועד מנהיגי ישראל בדורות האחרונים. קסמים האיסורים המוזכרים בפרקנו נוגעים לנסיין לדעת העתידות והבאות באמצעות טכניקות וסימנים שונים, ולא לתעלולי אחיזת עיניים המצויים בימינו. הרמב"ם כתב שאין ממש בטכניקות הללו " .. כולם דברי שקר.. ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים להמשך בהבלים אלו" ואילו הרמב"ן כתב כי יש בדבר ממש "ואנחנו לא נוכל להכחיש דברים יתפרסמו לעיני רואים". בכל אופן, הפעולות הללו אסורות. גם בימינו יש ההולכים אחר אנשים הטוענים לידיעת העתידות בדרכים מיסטיות, ויש להתרחק מכך מאד. בנושא נביא השקר ר' גם הצעות למורה בפרק יג פסוקים א-ו</p>
<p>דיני הסגת גבול ועדות (1)</p>	<p>יט</p>	<p>א-יג: ענין ערי מקלט נלמד כבר בספר במדבר, הסבר כללי בלבד. יד-כא: איסור הסגת גבול; דיני עדות: עדות מוכרעת בדיון תורה "על פי שני עדים" (כנאמר בפרק יג פסוק ו). <u>דין עדים זוממים</u> - עדים שהעידו כנגד אדם, ולאחר מכן באו עדים אחרים והעידו על גופם של העדים הראשונים. שלו יכלו להעיד ש"הלא ביום פלוני עמנו הייתם!!" אזי נעשים העדים הראשונים זוממים, שזממו רע על בעל דין. עונשם החריג – "וְעִשְׂיָתֶם לוֹ כְּאִשֶּׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאִחִיו"</p>	<p>פס' טו: "עד אחד" (הלימוד לשיקול דעת המורה) המושג בנין אב, הלומד ביאור של מילה או מושג ממקום אחד לכל מקום אחר בו יופיע בתורה (כאן: רק במקומות שכתוב במפורש עד אחד, מדובר באחד, בכל השאר – שנים)</p>	<p>המושג הסגת גבול נתפש בלשון ימינו ככניסה ללא רשות לשטח של אדם אחר, אולם משמעו בפסוק שלנו הוא להסיט פיסית את הגבול בינו לשכנו כדי להרחיב את נחלתו, כפי שפירש רש"י: "שמחזיר סימן חלוקת הקרקע לאחור לתוך שדה חברו למען הרחיב את שלו". אם כך, הרי זה כלול באיסור גזל? התשובה היא שאמנם כן הוא, אך ישנו איסור נוסף מיוחד על גזל קרקע בארץ ישראל</p>
<p>דיני מלחמה (3)</p>	<p>כ</p>	<p>א-ט: היציאה למלחמת רשות; דברי הכהן "משוח-מלחמה" (פס' ב-ד); איתור ארבעת החוזרים מעורכי המלחמה: "האיש אשר בנה בית-חדש ולא חנכו", "האיש אשר נטע כרם ולא חללו", "האיש אשר ארש אשה, ולא לקחה", "האיש הירא ורך הלבב"</p>	<p>פס' ד: "כי ה' אלקיכם ההלך עמכם" – ההבדל בין מלחמות ישראל לגויים, עזרת ה' במלחמות ישראל פס' ח: "הירא ורך הלבב" שני פירושים (כפשוטו, הירא</p>	<p>קרבות המכבים המכבים היו כהנים. בספר חשמונאים מופיע תיאור של כינוס תפילה שערך יהודה המכבי לפני הקרב באמאוס שבסיומו "ואחרי-כן העמיד יהודה שרי אלפים ושרי מאות, שרי חמישים ושרי עשרות, ויאמר לבוני-בתים ולמארסי נשים ולנוטעי כרמים ולרכי הלבב לשוב כל אחד לביתו על פי התורה"</p>

		<p>י- יח: דיני קריאה לשלום לערים הרחוקות בניגוד לעמי כנען בהם אנו מצווים "לא תחיה כל נשמה";</p> <p>יט-כ: דיני מצור: איסור השחתת עצי פרי, "רק עץ אֶשֶׁר-תִּדְעַ, כִּי לֹא עֵץ מֵאֲכָל הוּא אֹתוֹ תִשְׁחִית וְכַרְתָּ וּבְנֵיתָ מְצוֹר"</p>	<p>העבירות שבידו)</p> <p>פס' י: "כי תקרב אל עיר" אבחנה בין מלחמת רשות (רחוקות) למלחמת חובה (קרובות) והדין השונה (קריאה שלום/"לא תחיה)</p>	<p>בל תשחית בפסוקים יט-כ מופיע היחס המיוחד <u>לעצי הפרי</u>. רמב"ן מבאר שהאיסור נאמר במיוחד ללוחמים משום שבסערת הקרב, או במשך ימי המצור הארוכים, הם עלולים להשחית את הסביבה מתוך כעס נקמנות או חוסר מעש. אמנם, המצווה שלא לעקור עצי פרי (אלא בתנאים מסוימים) חל בכל מקום וזמן.</p> <p>חז"ל הרחיבו את הגדרת האיסור בפסוקנו <u>לכל השחתה</u> שלא לצורך, ובספר החינוך על מצווה זו: "כמו כן נכנס תחת זה הלאו שלא לעשות שום הפסד, כגון לשרוף או לקרוע בגד או לשבר כלי לבטלה, ובכל עניינים אלו ובכל כיוצא בהם שיהיה בהם השחתה... שהוא כדי ללמד נפשנו לאהוב הטוב והתועלת ולהדבק בו, וזהו דרך החסידים ואנשי מעשה אוהבים שלום ושמחים בטוב הבריות ומקרבים אותן לתורה, ולא יאבדו אפילו גרגר של חרדל בעולם, ולא כן הרשעים אחיהם של מזיקין שמחים בהשחתת עולם והמה משחיתים"</p>
<p>עגלה ערופה (1)</p>	<p>כא</p>	<p>א-ט : פרשת עגלה ערופה: כאשר נמצא חלל בשדה ללא "לא נודע מי הָהוּ" יוצאים זקני הסנהדרין ומאתרים את העיר הקרובה; זקני העיר מקיימים את עריפת העגל בנחל "אֶשֶׁר לֹא יַעֲבֹד בּוֹ וְלֹא יִזְרַע" ואומרים דברי זיכוי בפני הכהנים והלויים</p>	<p>פס' ב: "ויצאו זקניך" אחריות הסנהדרין</p> <p>פס' ז: "ידינו לא שפכה" – אחריות הזקנים (לא פטרנוהו) והכהנים (בקשת כפרה)</p>	<p>ויצאו זקניך ושפטיך לשים לב לגורמים השונים המעורבים בתהליך: "זקניך" בפסוק ב אלו זקני הסנהדרין שמוודים ומאתרים את העיר הקרובה, "זקני העיר" (פסוקים ד, ו) עורכים את טקס עריפת העגלה בנחל בפני "הכהנים בני לוי", והכהנים הם אלו שמבקשים "כפר לעמך ישראל" (רש"י, פס' ז). צריך להדגיש כי האירוע שבו אדם מצא את מותו איננו "עובר לסדר היום", אלא הופך לאירוע ציבורי רב רושם שבו ההנהגה לוקחת אחריות ומתפללת לתיקון ולכפרה.</p>